

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**ITINERARI[I] || ITALIAE || RERVMQ. ROMANARVM || LIBRI
TRES ||**

Schottus, Franciscus

Antverpiae, 1600

M. Ciceronis Academia Villa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70633)

gnum Anneius Seneca docet epistola LII. ad Lucilium villas suas in regione Baiana summis montium iugis imposuisse, potiusque castra eas fuisse, quàm villas. Videbatur enim, inquit, hoc magis militare ex edito speculari longè lateq; subiecta,

C. MARIIVILLA QVAE
postea Luculli.

DE Marij villa suffragatur idem ferè Plinius libro XVIII. cap. VI. Posuit, inquit, in Misenesi villam C. Marius septies consul, sed peritiam castrametandi: sic ut comparatos ei ceteros etiam Sulla Felix cecos fuisse diceret. Hanc à Lucullo possessam, & ampliatam fuisse diximus, & Miseno proximam, quâ classis portum spectat.

C. Caesaris autem dictatoris villa supra Baias in monte fuit, quod ex Taciti verbis colligimus, qui XVI. Annalium scribit Agrippinam occiso Nerone tandem domesticorum cura lenem accepisse tumultum, viam Miseni propter, & villam Caesaris dictatoris, quæ subiectos sinus editissima prospectabat. Et visuntur adhuc eius insignia fundamenta supra templum Veneris, cuius ruinae suum vetus nomen adhuc retinent.

Magni Pompeij villam locant in monte tertio inter Avernum & vicinum sudatorium Tritulinum: aiuntque restare cognominis vestigia in loco, & repertam ibidem olim esse Pompeij Magni statuam.

M. CICERONIS ACADEMIA VILLA.

AT M. Ciceronis vbi fuerit villa scriptis eius immortalis, quam velut Musarum suarum sedem sæpius laudat: nobis veluti digito demonstrat Plinius libro XXXI. cap. ij. occurrisse videlicet illam ab Averno lacu Puteolos tendentibus

dentibus litori impositam, celebratamque porticu & nemore : cuius ob causam Athenarum ab exemplo vocauerat *Academiam*: ibidem compositis eiusdem nominis voluminibus hanc illustrans excitat in illa sibi monumentum quoque, tanquam in toto terrarum orbe non hoc fecisset. Admodum sibi in deliciis locum illum fuisse, ad Atticum suum scribens, frequenter indicat. Nam singulis ferè epistolis libri primi commendat eidem, qui tum Athenis & in Græcia versabatur, villarum suarum ornamenta, atque in primis *Academie* quam in Cumano tum excolebat & instruebat cum gymnasio, nemore, xysto, porticu atque bibliotheca. Nec defuit Atticus, ipsi naues plenas omnium elegantiarum mittens utpote signa, statuas, ac hermas omnis generis, quæ tam huic quàm *Tusculana* videbantur conuenire: in quibus villis cum suo Tullio Pomponius Atticus sæpissimè familiariter atque fraternè manebat. Probat itaque in dictis epistolis Pomponij sui curam diligentem Tullius, laudatque missa signa *Megarica*, & *Hermas*: in primisque *Hermeracles*, atque *Pentelicianos Hermas* ex Attico marmore cū capitibus æneis. Item *Hermathenam*, ornamentum, inquit, *Academie* proprium meæ: quod & *Hermes* commune omnium villarum, & *Minerva* singulare eius esset gymnasij sui. Hæc in dictis ad Atticum epistolis explicatis inuenies lector. Cum vero in hac villa lacefferet literarium otium ab urbe, republica seditionibus perturbata, secedens Cicero; maximi ciuitatis principes ad ipsum excurrere, visitandi eius, atque consultandi causa sæpius solent. Fuit ibi C. Cæsar ipse iam victor belli ciuilis: fuit C. Octavius successor eius, qui postea Augustus, priusquam inuaderet Imperium: fuerunt alij plures qui tum temporis erant præcipui in rep. quemadmodum ex illius episto-

epistolis colligimus. Post eius verò proscriptio-
nem atque eadem, possedit villam *C. Antistius*
Vetus, qui legatus Cæiari partes eius bello ci-
uili sequutus fuerat. Tum in prima villæ parte,
non diu post Ciceronis obitum, vt Plinius loco
suprà citato testatur, eruperunt calidi fontes
oculis ac visui perquam salubres, quos *Tullius*
Laurea Ciceronis libertus, à Phœbi corona poë-
tica cognomen habens, insigni celebravit epi-
grammate, quod dignum Plinius iudicauit, de
aquarum miraculis scribens, vt operi suo infere-
ret. Cecinit etenim poëta perappositè, villam
ipsam fontes istos honori Ciceronis sui dedisse,
nimirum,

*Vt quoniam totum legitur sine fine per orbem,
Sint plures, oculis qua medeantur aqua.*

Cùm non alia reperiantur inter Auernum ac
Puteolos circum litus ædificia antiqua, quàm
in loco, qui nunc *Stadium* appellatur, Ciceronia-
næ à porticus forsan longitudine, cuius ruinæ
visuntur, ac dimetri adhuc possunt: doctis ve-
rissimile videtur, eo loci sitam fuisse *Ciceronis*
villam. Nam atrij iuxta, nec non habitatio-
num ruinæ atque fundamenta discernuntur ad-
huc. Verùm hæc nunc procul satis à litore dis-
sita sunt. Quod non mirum. Nam recessit in-
de mare terræmotibus subinde, ac temporum
interuallo mutans lectum suum; atque multis
iudiciis palam est, eò quondam peruenisse. Ita-
que tum quidem fossa vel euripo tam contigua
marinis vndis fuit villa, vti *Tullius* è cænaculo
suo manu pascere pisces, & hamo capere posset.
In eadem villa *Hadrianum* Imperatorem apud
Baïas mortuum sepulchro temporario condidit
Antoninus Pius successor, vt *Spartianus* auctor
est: ex quo colligere est, tum quoque *Ciceronis*
villam appellatam fuisse. Fontium aquæ calidæ,
quas *Plinius Ciceronias* vocat; in vicino prato
visun-

visuntur in crypta subterranea ad rupis radicem: quæ mirificæ sunt naturæ & virtutis. Nam interdiu fons semel, sic item noctu cum Lunæ exortu occasuque, non secus ac maris fluxus atque refluxus, calidam ac fumantem aquam in balnei lacum immittit: qui cum repletus exundat, pars aquæ riuulo quodam defluit in mare; pars ad fontem suum reuertitur. Vocat vulgus *Ciceronianum balneum*, medici verò *Pratense* vel *Tritulinum* à loco: quod prædicant rheumata capitis, atque oculorum vitia detergere, corpus ab humoribus pigris expurgare, & podagram sanare, pituitam ac hydropisim educere, musculos ac nervos emollire. Sed hæc de Ciceronis illa celebri villa satis. Nam quæ supra cryptam in eadem rupe, & circum Auernum in eadem regione sunt balnea & hypocausta varij generis atque multiplicis virtutis, à Leandro & alijs abundè describuntur.

A Ciceronis hoc *Cumano prædio* vel *Academia* non adeò procul distitam fuisse Romanorum doctissimi M. Terentij Varronis villam, ex Academicarum quæstionum exordio colligimus: sed locus vbi fuerit, ignoratur.

Serulij Vatie villam Seneca ad Lucilium epistola LVI. ostendit fuisse ad litus inter Cumas & Auernum lacum: cuius magnificentiam antiquæ nunc etiam indicant ruinae. *Speluncas habebat laxo atrio magni operis*, inquit, *duas: quarum altera solem nunquam recepiebat, altera toto die in occidentem vsque tenebat.* *Riuus piscibus alendis sufficiens euripi in modum prata diuidebat, partim in mare, partim in Acherusium lacum defluens.* In hac villa *Seuilius* ille prætorius ac diues, *Romam fugiens consenuit, captans ocium atque secessum:* & ob hoc unum *felix habebatur, quo tempore Tiberij Caesaris crudelitate plures adfligerentur*

gerentur in urbe proceres. tum etenim exclamabant homines, *O Vatia solus scis viuere: eo quod in villa sua latitans, se de periculo subduceret.* Sed hæcenus de Baianis veterum principum villis celebribus. Ceterum thermas, sudatoria, hypocaustra, calidorumque fontium miracula ab aliis abundè descripta prætereo. Nimis enim longum esset, omnia hic percurrere: immo describere exactius quid ubique fuerit, nunc quidem impossibile est. Nam maiorum barbaries, bellicæ frequentes clades, atque terræmotuum impetus crebri totam illam politissimam regionis faciem mutarunt in ruinas deformes, quæ vix discerni nunc possunt.

B A I A E V E T E R E S.

BA I A R V M antiquissimarum pulcherrima fundamenta cum plateis silicatis nunc demersa pelago visuntur in vndis. Oppidi vix visæ in continenti reliquæ, balnearum atque thermarum cauernæ, & ædificia vetusta, & admirandi operis extant circumquaque in vicinis montium cliuis, & radicibus. Interim multæ structuræ in cineribus incendiorum sepultæ iacent, multæ vastis terræmotuum voraginibus absorptæ sunt. *Portus Baiani* veteres pilas ex cocto latere maximas Puteolanæ molis instar sumptibus immensis factas inter fluctus scopulorum extantes forma videmus: sicut & claustrorum moles ac fundamenta, quæ quondam piscosos *Lucrinum Auernumque* lacus aduersus aperti maris tempestates muniebant. Ab Hercule primum aggerem iactum ferunt longitudine stadiorum octo, latitudine, qua duo vehicula commeare poterant, vt Strabo testatur: cum, vt dixi, Geryonis boues traducere vellet. Grata posuerunt illum ad Baulos propterea templo **ro-**
tundo